

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput XV. (a) Idem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

relictio etiam procedit, *dict. l. creditorem* 85. Tandem tertium casum proponit Innocentius, quo testator modicum mortuarium reliquit, ut in ceteris Episcopis portione debita fraudaretur. Et decidit eo casu adhuc Episcopum exigere posse canonicam portionem ex aliis rebus, ne alioquin dolus testatoris Episcopo noceat. Consonant textus in *cap. requisisti, cap. ultim. hoc titul.* non tamen satis liquet inter repetentes in presenti, quomodo hic dolus probetur, ejusque exemplum congruum afferatur, ut videtur ex traditis à Joanne Andrea, & Anton. numero 13. Ancharano numero 5. Immo la num. 15. Innocent. num. 1. Cardin. *quest. 6. num. 3. Covar. num. 17.* qui casum illum referunt, cum testator fraudandi Episcopi causa minus legavit, quam in portione canonica erat. Sed illis omnibus dicendum est, Innocentium agere non de legato relicto Episcopo in fraudem portione canonice, sed cum testator mortuarium modicum reliquit, id est funeris causa modicam quantitatem constituit, & alias res monasteriis, seu Ecclesie legavit, suppresso nomine mortuarii, eo animo, ut Episcopus quartam portionem ex eis non exigeret: quo casu recte ait Innocentius III. ne ex dolo testatoris fraudetur Episcopus, ex illis rebus etiam titulo mortuarii non relictis canonicam portionem illi solvendam esse, ut etiam docetur in *cap. final. hoc tit.*

35. *Dispositio*
non ad-
debita
ita

Nec obstat dubitandi ratio supra adducta ex exemplo quartæ debite patrono; nam in presenti specie nullum onus, seu gravamen injungitur Episcopo in portione sibi debita; sed tantum legatum datur cum compensationis conditione. Nec obstat Episcopum gravari non posse plus remittere, quam illi legatum est; nam respondeo discrimen esse constituendum inter legatum quantitatis cum onere amplioris quantita-

tis certæ, & inter legatum quantitatis cum onere speciei majoris pretii, vel incertæ quantitatis. Primo casu certum est, adhuc agnito legato legatarium non teneri ultra modum quantitatis legati, *dict. l. Imperator, §. si centum.* Secundo verò casu cogitur legatarius percepto legato rem propriam præstare, etsi majoris pretii sit, quam quantitas relicta, *dict. §. si centum, vers. Enim verò.* Differentiæ ratio est, quod in priori casu, cum quantitas certam habeat æstimationem, facile apparet legatarium in plus quam acceperit, onerari: secundo verò casu cum species incertam, & variam habeat æstimationem, idcirco legatarius, qui legatum percepit, tenetur ad præstationem rei suæ, etsi majoris pretii; quia videtur tanti æstimasse, *l. sed si non servus, ff. ad leg. Falcid. l. si mihi 97. ff. de legat. 1.* explicat Faber *lib. 17. conjeçt. cap. 6.* Quo modo intelliguntur textus in *l. civitatibus 122. §. ultimo, ff. de legat. 1. l. pœnales 32. §. ultim. ff. ad leg. Falcid.* & inde apparet præsentis textus vera sententia, in cujus specie ideo Episcopus semel legatum agnoscens, petere non potest portionem canonicam, etsi appareat in ea plus esse, quam in legato; quia tempore legati percepti quantitas, quæ erat in canonica portione, erat incerta, quæ incertitudo æstimari debet ad instar oneris speciei; quo casu quia tanti videtur æstimari, idcirco non tam onus speciei, quam onus incertæ quantitatis consistit, etsi in ea plus sit. Quæ interpretatio mirè probatur in *l. tutor 26. ff. de liberat. le. ar.* ubi onus remittendæ actionis tutelæ, quia incertum erat, facit, ut licet legatarius per illam plus consequi posset quam per legatum; si tamen post agnitionem legatum illud onus subire recuset, doli mali exceptione rectè dicitur submoveri: docuit Arias à Mesa *lib. 2. variar. cap. 8, num. 17.*

CAPUT XV.

(a) Idem.

Requisisti de iis, quæ testator pro anima sua legat in ultima voluntate, qualiter sint inter Episcopum, & Ecclesias dividenda? Et quidem regulariter verum est, quod Episcopus debet de his secundum diversas consuetudines tertiam, vel (b) quartam portionem habere. Sed considerandum est diligenter, utrum testator legat hoc modo: Relinquo (inquit) istud Episcopo; aut, Relinquo istud Ecclesie; vel Relinquo istud Episcopo, & Ecclesie; aut, Relinquo istud Episcopo, & relinquo istud Ecclesie. In primo casu distinguendum est, utrum relinquatur illud Episcopo ab extraneo, an à propinquo? Si ab extraneo, generaliter verum est, quod præsumitur esse relictum intuitu Ecclesie, non personæ. Unde Cathedralis Ecclesia canonicam de illo potest petere portionem, quemadmodum Episcopo competit sua portio, si aliquid ipsi Ecclesie relinquatur: & hoc utique verum est, nisi testator exprimat, quod velit illud esse tantum Episcopi, non Ecclesie. In quo casu servanda est dispositio testatoris; secus autem, si exprimat, quod velit illud esse tantum Ecclesie, non Episcopi; quia privata dispositio testatoris non potest generalem constitutionem canonis (c) immutare. Nec est contrarium, quod in (d) canone legitur, videlicet, quod Pontifices, quibus ab extraneis aliquid, aut cum Ecclesia, aut sequestratim dimittitur, aut donatur (quia hoc ille qui donat, pro redemptione animæ suæ, non pro commo- modo Sacerdotis probatur offerre,) non quasi suum proprium, sed quasi dimissum Ecclesie, inter facultates Ecclesie computabunt; quoniam hoc est verum, cum testator ita sequestratim legat illud Episcopo, quod non exprimit, utrum velit ad Episcopum

Episcopum tantum, & non ad Ecclesiam pertinere. Si verò relinquatur illud Episcopo à propinquo, præsumitur esse relictum non intuitu Ecclesiæ, sed personæ, nisi fortè contrarium probaretur; & de isto nihil potest Ecclesia petere in vita ejus. Quod si relinquatur Episcopo, & Ecclesiæ, de illo canonica inter ipsos est divisio facienda. Si verò istud Episcopo, & istud Ecclesiæ relinquatur, sive æqualia, sive inæqualia sint relicta, reducenda sunt ad divisionem canonicam faciendam inter Episcopum, & Ecclesiam Cathedralē, nisi ambo velint esse testatoris dispositione contenti; quam propter ultimæ voluntatis favorem satis decens est observare, ubi neque fraus (e) intervenit, neque dolus, nec quisquam nimium defraudatur debita portione. Secus autem, si aliquid legetur Episcopo, aliquid capellis, vel monasteriis, aut aliis piis locis; nam in hoc casu, quod legatur Episcopo, ejus est præcipuum cum Ecclesia Cathedrali: quemadmodum si cuilibet alii legaretur: & de illis, quæ his legantur, portionem canonicam nihilominus obtinebit; quoniam non est tanta communitio inter Episcopum, & Capellas, vel monasteria, seu alia pia loca, quanta est inter ipsum, & Ecclesiam Cathedralē, cui est spirituali conjugio copulatus. Unde quæ acquirit Episcopus, non illis, sed isti tantum acquirit. Illud autem est generaliter observandum circa eum qui potest propriam possidere prælationem, vel administrationem Ecclesiæ non habentem, quod si ei aliquid specialiter relinquatur, non solum à propinquo, verum etiam ab extraneo, intelligitur esse relictum non intuitu Ecclesiæ, sed personæ, nisi probatio (f) in contrarium appareat; & idcirco de illo non Episcopus, nec Ecclesia potest in (g) vita ejus sibi aliquid vindicare, & hoc intelligitur esse verum, cum fraus minimè procuratur, quæ si detecta fuerit, patrocinari non debet.

N O T Æ.

1. (a) *[Dem.]* Ita etiam legitur in tertia collectione, sub hoc titulo, c. p. 3. nullibi tamen exprimitur cui rescribat Innocentius; credo tamen legendum esse, *Idem eidem*; ita ut eidem Cardinali rescribat Pontifex ac in capite antecedenti.
- (b) *[Vel quartam.]* Juxta supra tradita capite antecedenti, & adducenda in cap. suo, hoc titulo.
2. (c) *[Immutare.]* Non enim omne præceptum testatoris obligat, immò si quid præcipiat testator, quod pietatem, quod existimationem, quod verecundiam, quod leges, quod honestatem, quod canones lædat, quodve derisorium sit, pro non scripto haberi debet, *l. condiciones 14. l. filius 15. ff. de condit. inst. l. nemo 55. l. si quis inquilinos 112. §. ultimo, cum l. sequenti, §. ultim. ff. de leg. 1.* veluti si prohibeat legitimam liberis debitam præstare, *l. filium 24. C. famil. ercisc.* si prohibeat jus accrescendi, *l. si ita quis 74. ff. de hered. inst. l. 1. §. 2. C. de testam. milit.* si

jubeat se cum pretiosis ornamentis sepeliri, *l. servo 113. §. ultim. ff. de legat. 1.* & aliis casibus congestis ab Antonio Matthæo in *collegiis juris, disput. 22. per totam.* Item si testator prohibeat, ne Episcopus se immisceat executioni piæ voluntatis, Carpio de *executoribus lib. 1. c. 26. num. 34.*

(d) *[Canone.]* Cap. Pontifices 12. quest. 3.

(e) *[Fraus intervenit.]* Juxta caput officii, capite final. hoc tit.

(f) *[Probatio in contrarium.]* Cui tamen hæc probatio incumbat, jam exposui in cap. 1. hoc tit.

(g) *[Vita ejus.]* Nec post mortem, si habeat consanguineos ab intestato venientes; aliàs Ecclesia succedit proprio Prælatu, ut dicemus in cap. 1. infra titulo proximo.

Præsens textus etiam spectat ad eandem partem, portionis videlicet canonicæ debite Episcopo; & in eo varii casus proponuntur, in quibus debetur, vel non; datur fraus, vel committitur: quos quia sedulò retulit, & exposuit Cujacius in præfenti, consultò omitto.

C A P U T XVI.

(a) Idem Episcopo (b) Tuscano.

Raynuntius de Clera duas habens filias, Alterocham videlicet, & Adjectam, matrem insuper Cleram, & uxorem nomine Adelasiam, in extremis (c) positus condidit testamentum, Alterochæ filix puberi ultra dotem quam ei dederat, domum, & quendam hortum in eodem testamento relinquens: Adjectæ verò impuberi reliquit cætera (d) bona sua, adjiciens, ut Alterocha, & (e) sobotes quam gestabat in utero, eidem impuberi succederent, si (f) absque liberis moreretur. Mortuo itaque testatore tutores (g) impuberis eam cum omnibus bonis eidem relictis à patre jure (h) Lombardo cuidam P. nomine tradiderunt, quæ (i) filium ex eo suscipiens, tandem sine liberis est defuncta: cujus bona idem P. maritus ejus superstes aliquanto tempore possedit in pace, qui cum alia muliere matrimonium contrahens, & filios suscipiens